Gemeente Amsterdam

Verslag themabijeenkomst
Kwaliteiten en opgaven van landschap, water en ecologie
Maandag 18 januari 2021 | via Teams | 19.00 – 21.00 uur

1. Aanleiding en doel

Het Osdorpplein groeit de komende jaren uit tot hét centrum van Nieuw-West. Er komen meer woningen, winkels, voorzieningen en de openbare ruimte wordt vernieuwd. Eén van de voorzieningen is theater de Meervaart. De Meervaart groeit uit zijn jasje en het gebouw is versleten. Met een nieuw gebouw voor theater de Meervaart, een nieuwe inrichting van de zuidwestoever en een betere verbinding tussen de Sloterplas en het Osdorpplein wil de gemeente Amsterdam een aantrekkelijk stadscentrum maken voor alle inwoners van Nieuw-West. Na afweging van verschillende locaties voor het nieuwe theatergebouw heeft de gemeente de voorkeur gegeven aan de locatie aan de zuidwestoever, in de Sloterplas.

Onduidelijkheid over het afwegingsproces en verschil van mening over de voorkeurslocatie zijn voor de gemeente aanleiding geweest om verder in gesprek te gaan met belanghebbenden en belangstellenden. Vanaf medio oktober 2020 is dit participatieproces gestart met een informatiekrant, een enquête en een online bijeenkomst over de uitkomsten van de enquête en vervolgstappen.

Tijdens deze online bijeenkomst van 12 november zijn zes themabijeenkomsten aangekondigd:

- Centrumontwikkeling en locaties voor de nieuwe Meervaart (14 december)
- Voor wie zijn het Osdorpplein, de Meervaart en (de zuidwestoever van) de Sloterplas (11 januari)
- Landschap, water en ecologie (18 januari)
- De ideale Meervaart (25 januari)
- Cultuurhistorie en cultuur (1 februari)
- Bereikbaarheid (8 februari)

Naast de serie bijeenkomsten zetten we een nieuwe participatie app in, de Opp App. In deze app voeren we dezelfde dialoog als tijdens de themabijeenkomsten.

De themabijeenkomsten en de Opp App monden uit in een ambitiedocument. Dat is een document dat op hoofdlijnen beschrijft waar de locatie, het ontwerp voor de nieuwbouw voor de Meervaart, de herinrichting van de openbare ruimte rondom de nieuwbouw en de aansluiting tussen de zuidwestoever en het Osdorpplein aan moeten voldoen. Het concept ambitiedocument wordt vervolgens aan de omgeving gepresenteerd, besproken en aangescherpt met deelnemers op 22 februari 2021. Het ambitiedocument is onderdeel van het investeringsbesluit en stedenbouwkundig plan voor de 2e fase van de vernieuwing van het Osdorpplein. Inzet is om de formele inspraak hierover medio 2021 te laten plaatsvinden.

2. Opzet themabijeenkomst Wat zijn de kwaliteiten en opgaven van landschap, water en ecologie?

De themabijeenkomst van 18 januari 2021 startte plenair met een korte toelichting op het 'hoe en waarom in gesprek'. Tevens is hierbij stil gestaan bij de belangrijkste uitkomsten van de vorige twee themabijeenkomsten over centrumontwikkeling en locaties voor de Nieuwe Meervaart (14 december) en voor wie zijn het Osdorpplein, de Sloterplas en de Meervaart (11 januari). Ook hebben we gekeken naar de tussentijdse reacties op deze thema's in de Opp App.

Ter introductie op de gesprekken is een korte toelichting gegeven op het thema landschap, water en ecologie via een dubbelpresentatie van de gemeente Amsterdam en Waternet/Waterschap Amstel Gooi en Vecht. Deze presentatie startte bij het Algemeen Uitbreidingsplan Amsterdam uit 1935 (AUP); een visionair plan met daarin de Sloterplas als recreatieplas te midden van nieuwe wijken en buurten. De Sloterplas is ontworpen met de illusie van een 'oneindig landschap' met twee stedelijke koppen (noordoever en zuidwestoever) en twee groene flanken.

De stedelijke koppen zijn ten opzichte van elkaar gedraaid, waardoor het einde van het water vrijwel niet zichtbaar is vanaf de oevers en het gevoel wordt opgeroepen van een doorlopend water. De stedelijke kop aan het noorden, de noordoever, wordt getypeerd als een samenspel van grootsheid, bijzondere details, menselijke maat en monumentale vormgeving. Dit deel heeft de status van beschermd stadsgezicht. De stedelijke kop aan de zuidkant, de zuidwestoever, is in het ontwerp van het AUP in belangrijke mate beïnvloed door de grootstedelijke infrastructuur. Hierdoor zijn gebruik, menselijke maat en details ondergeschikt aan zichtlijnen, wegen en bebouwing. De zuidwestoever is ontworpen in samenhang met het winkelcentrum Osdorpplein. Echter, de ruimtelijke en functionele verbinding kwam nooit goed van de grond. Lees meer over het ontstaan van de Sloterplas in deze cultuurhistorische verkenning.

De zuidwestoever van de Sloterplas wordt, volgens de twee inleiders, momenteel gekenmerkt door een gebrek aan eenduidige kwaliteit, achterstallig onderhoud, weinig wisselwerking met het Osdorpplein met name door de barrièrewerking van Meer en Vaart, veel olifantenpaadjes en een versnippering door te kleine en losstaande ingrepen. Hierdoor ontbreekt een herkenbare en samenhangende sfeer. Met als kans en ambitie om tot een integrale kwaliteitsverbetering te komen, waarbij de Nieuwe Meervaart een impuls zou kunnen zijn. Als kans en ambitie wordt in de presentatie voorgesteld om de zuidwestoever van de Sloterplas zo'n kwaliteitsimpuls te geven dat:

- Een verbinding ontstaat met het Osdorpplein
- De bereikbaarheid verbetert
- De inrichting afgestemd is op gebruik en gebruikers van nu en in de toekomst
- De waterkwaliteit verbetert
- De biodiversiteit vergroot
- Ingespeeld wordt op een klimaatadaptieve inrichting
- Het gebied een herkenbare identiteit krijgt
- De ontwikkeling spin-off heeft voor heel Nieuw-West

Een nieuw gebouw voor de Meervaart kan hier een impuls voor zijn. Om het gesprek hierover te voeren, worden verschillende suggesties gedaan: een gebouw met een minimaal ruimtelijke impact (zoals de Schouwburg in Almere/Weerwater) of een gebouw met een maximaal ruimtelijke impact (zoals het Biesbosch Museum in Werkendam). Echter, een integrale kwaliteitsimpuls vraagt meer dan een gebouw. Het gaat om een wisselwerking tussen gebouw, boulevard, oever, water, groen en gebruik/verblijf met nadrukkelijk ook een ecologische impact op het schaalniveau van gebouw tot polder.

Wat dit laatste betreft, wordt in de presentatie aangegeven dat Nieuw-West, als het enige stadsdeel in Amsterdam, een uitgebreide ecologische groenstructuur heeft, maar dat de kwaliteit ervan momenteel onder druk staat. Er is sprake van een slechte waterkwaliteit en een beperkte biodiversiteit, veroorzaakt door veel voedingsstoffen in het water, stenige en steile oevers en het ontbreken van waterplanten. Door deze matige waterkwaliteit is het recreatief gebruik ook beperkt. De opgave voor ecologie en waterkwaliteit is om een schoon blauw-groen watersysteem te realiseren met meer biodiversiteit en een hogere waterkwaliteit. Deze opgave vraagt om het slim koppelen van projecten op uiteenlopende schaalniveaus: van het watersysteem-, polder- en stadsdeelniveau (i.c. Sloterbinnen- en Middelveldsche Akerpolder) tot aan het gebouwniveau (bijvoorbeeld het gebouw voor de nieuwe Meervaart).

Om tijdens de groepsgesprekken vanuit verschillende invalshoeken het gesprek te kunnen voeren over het landschap, water en ecologie werd de presentatie afgesloten met de introductie van vijf plekken op de zuidwestoever van de Sloterplas; plekken die ook in eerdere themabijeenkomsten door bewoners benoemd zijn als belangrijke en gewaardeerde openbare plekken.

In algemene zin is eerder aangegeven dat deze openbare plekken een specifieke sfeer, kwaliteit, gebruik en opgave hebben. Maar wat is dat precies?

1. Openbare ruimte bij Torenwijk
2. Openbare ruimte tegenover ING-plein
3. Openbare ruimte tegenover huidige Meervaart/voorkeurslocatie nieuwe Meervaart van gemeente
4. Openbare ruimte bij hoek Lelylaan/Meer en Vaart
5. Openbare ruimte langs de Lelylaan (bij IAMsterdam).

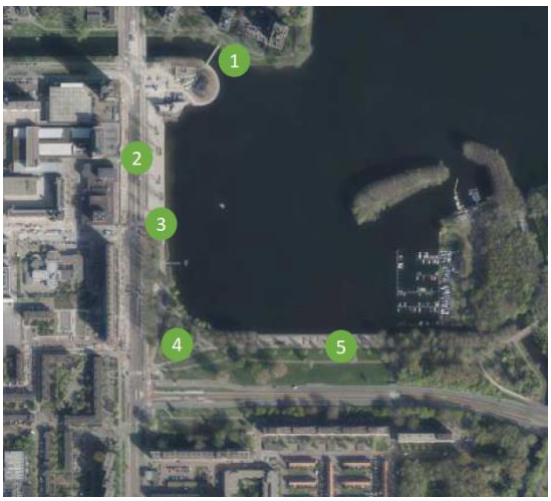

Deze openbare plekken zijn gekozen om de gesprekken over de kwaliteit van het landschap en de openbare ruimte vanuit verschillende invalshoeken te voeren.

In het tweede gedeelte van de bijeenkomst, de groepsgesprekken, gingen de deelnemers een of meerdere locaties verder bespreken:

- Wat is nu het gebruik, de sfeer en kwaliteit van deze plek?
- Hoe is de wisselwerking met het water en het rondje Sloterplas?
- Wat moet er verbeterd worden?
- Hoe zijn, in deze kwaliteitsverbetering, ook de verbetering van de waterkwaliteit en ecologie mee te nemen?
- Stel er zou nieuwbouw voor de Meervaart in deze openbare ruimte komen, kan dit dan bijdrage aan de integrale kwaliteitsverbetering en zo ja, hoe?

6. Samenvatting van de meest gehoorde reacties en vragen

Na deze plenaire start zijn 3 gesprekken in kleiner verband gevoerd. Deze gesprekken zijn aan de hand van dezelfde vragen, foto's van de plekken en de referenties gevoerd. In paragraaf 4 worden de groepsgesprekken nader toegelicht. Als rode draad lopen de volgende opmerkingen hier doorheen:

- Het gesprek over verschillende plekken leert dat elke plek zijn eigen kwaliteit, sfeer en opgaven kent, maar dat tegelijkertijd het gaat om het versterken van samenhang.
- Deze samenhang is ruimtelijk: rondje Sloterplas, Sloterplas, de kenmerken van het oorspronkelijke ontwerp (illusie van oneindig landschap, twee stedelijke koppen met twee groene flanken).
- Deze samenhang is ook programmatisch: behouden en versterken verblijfskwaliteit in combinatie met versterken biodiversiteit, ecologie, waterkwaliteit en gebruik.
- De oversteekbaarheid van Meer en Vaart is een opgave: deze is nu zeer beperkt, mede door de hekken vanwege de Westtangent. Deze verdient verbetering, waarbij er makkelijke ingrepen en zeer fundamentele ingrepen denkbaar zijn.
- Het pleidooi uit de presentatie om te gaan voor een integrale kwaliteitsverbetering van de zuidwestoever wordt herkend. Dit vereist 'schakelen op verschillende schalen': deelgebieden, zuidwestoever, maar ook op de schaal van de Sloterplas en Nieuw-West.
- Uit gesprekken over nieuwbouw op de voorkeurslocatie, aan de zuidwestoever in de Sloterplas, kwamen verschillende standpunten naar voren: van niet doen tot kansen voor het gebied. De locatie in de hoek Lelylaan/Meer en Vaart werd door deelnemers als kansrijk gezien, onder de voorwaarde dat de nieuwbouw de Hoofdgroenstructuur versterkt.

7. Groepsgesprekken

Hieronder worden de 3 groepsgesprekken toegelicht. Per groep zijn vijf locaties voorgelegd met de vraag welke locaties men wil bespreken. De gekozen locaties en de belangrijkste uitkomsten van deze gesprekken zijn hieronder samengevat.

Groep 1

Locatie zuidwestoever, in Sloterplas (voorkeurslocatie gemeente voor de Nieuwe Meervaart)

- Over het huidig gebruik, sfeer en kwaliteit wordt verschillende gedacht. Eén van de deelnemers stelt dat de zuidwestoever een stedelijke boulevard zou moeten worden, die de Sloterplas met het Osdorpplein verbindt. Andere deelnemers stellen dat de Meer en Vaart een barrière is, en waarschijnlijk zal blijven, en dat van een verbinding maar beperkt sprake zal zijn. Zorg daarom vooral voor een sterke, zelfstandige kwaliteit aan de zuidwestoever.
  Dit deel van de zuidwestoever is niet het mooiste gedeelte, zo stelt iedereen. Het asfalt domineert, het komt stenig over en er is weinig groen. Voordeel ervan is wel dat het hierdoor ruimte biedt aan de 4-mei herdenking, kleinschalige evenementen/festivals en mogelijk in de toekomst aan de markt.
  Wat ook op dit deel van de zuidwestoever geldt, is het weidse uitzicht. De wisselwerking met de Sloterplas en het rondje Sloterplas is hierdoor prima. Er wordt gewandeld, geflaneerd, geskeelerd, gejogd.
- Dat ook dit deel van de zuidwestoever zou moeten bijdragen aan verbetering van waterkwaliteit en ecologie, ligt voor de deelnemers aan het gesprek voor de hand. De manier waarop, is echt vakwerk. Daar moeten professionals maar verder over nadenken. Enkele referentiebeelden, van zachtere oevers spreken overigens wel aan.

Locatie hoek Lelylaan/Meer en Vaart

- Het huidig gebruik, de sfeer en de kwaliteit van deze locatie is anders dan de locatie zuidwestoever. Dit deel ligt in een hoek en wordt zo ook ervaren. Het komt aanzienlijk minder levendig en gebruikt over, het groen is verwaarloosd, de olifantenpaden worden meer gebruikt dan de geasfalteerde paden. De verlichting is onder maats. Dit geeft voor sommigen 's avonds een onveilig gevoel.
- Deze plek vraagt daarom een kwaliteitsverbetering, onder de voorwaarde dat de wisselwerking met de Sloterplas en het rondje Sloterplas versterkt wordt.
- Als er nieuwbouw op de oever moet komen – waar een aantal deelnemers aan het gesprek geen voorstander van zijn – dan leent deze locatie zich beter dan de zuidwestoever. Het gebouw zou de continuïteit van de openbare ruimte moeten borgen. En mogelijk zou het gebouw zelfs openbare ruimte kunnen toevoegen, bijvoorbeeld op het dak, eromheen of – out of the box denkend – onder het gebouw. De toneeltoren blijft, ook voor degenen die willen meedenken over nieuwbouw, een issue.
- De hoofdgroenstructuur is bedoeld om passagemogelijkheden te hebben voor mens en dier. Bij welke herinrichting dan ook, moet deze functie behouden blijven. Het lijkt, volgens sommigen, te combineren met een gebouw.

Locatie langs de Lelylaan, bij IAMsterdam

- Rondom IAMsterdam is sprake van intensief gebruik. Er wordt veel gesport. En dit deel van de oever biedt ook veel mogelijkheden om dichtbij de Sloterplas te komen. Fietsers nemen hier soms andere routes dan bedoeld, waardoor er af en toe onveilige situaties voor wandelaars ontstaan.
- Dit deel zou zich kunnen lenen voor waterplanten en zachte oevers.
- Een combinatie met nieuwbouw wordt hier niet gezien.

Groep 2

Locatie zuidwestoever

- De verbinding met het Osdorpplein kan op verschillende manieren verbeterd worden. Meest voor de hand liggend is om de hekken die nu geplaatst zijn op Meer en Vaart voor de Westtangent ongedaan te maken. Ook is het verbeteren van de oversteekbaarheid tussen huidige Meervaart en de zuidwestoever een redelijk makkelijke verbetering.
- Onder de oproep 'denk groot' kwamen in deze groep ook verdergaande ideeën ter verbetering van de verbinding: ondertunneling van Meer en Vaart, een luchtbrug tussen huidige locatie van de Meervaart en de zuidwestoever of het bouwen van de nieuwe Meervaart over Meer en Vaart heen.

- Zou er niet andersom gedacht moeten worden, vroeg deze groep zich af. Breng de Sloterplas naar het Osdorpplein in plaats van andersom: uitbreiden Sloterplas, afwaarderen Meer en Vaart en transformeren van de huidige locatie van de Meervaart tot nieuwe Meervaart.
- De huidige zuidwestoever komt over als ongeïnspireerd. Maak hier een inspirerende plek van, maar cultiveer ook niet te veel. De rauwe randjes hebben ook hun kwaliteit.

Locatie langs de Lelylaan, bij IAMsterdam
- Dit deel van de oever wordt intensief gebruikt, zeker ten tijde van corona: sport, recreatie, cultuur en dans.
- Deelnemers spreken hun zorgen uit over de sociale veiligheid op dit deel van de oever. Met name de slechte, of zelfs het ontbreken van, verlichting is hier debet aan. Is hiervoor gekozen vanwege de ecologische waarde, vroeg men zich af? En zo ja, wat is de ecologische waarde op dit deel dan?
- De nabijheid van de Cornelis Lelylaan, in geluid, in zicht, belemmert de verblijfskwaliteit. Dit kan verbeterd worden door een groene afscheiding tussen weg en oever. Als suggestie wordt ook gedaan om de Lelylaan af te waarderen naar 50 km/uur en trajectcontrole in te voeren.
- Voorgesteld wordt om de overgang tussen oever en water te verbeteren. Mogelijk dat een gebouw hier ook aan bijdragen, maar twijfel overheerst.

Vervolgens kwam in deze groep een gesprek op gang over de samenhang en de grotere schaal. Wat overheerst is de zorg voor precedentwerking van de nieuwe Meervaart (voor meer nieuwbouw aan de Sloterplas), hoewel er voor sommigen wel degelijk ook iets voor te zeggen is aan de Sloterplas. Echter, zorg vooral dat de gehele zuidwestoever wordt verbeterd en dat dit, zoals ook in de presentatie aangegeven, bijdraagt aan verblijfskwaliteit, groen, waterkwaliteit en ecologie. Verlies daarbij niet de nog hogere schaal uit het oog: de Sloterplas en de grote ecologische, groen- en waterstructuren van geheel Nieuw-West.

<u>Groep 3</u>
Locatie tegenover ING-plein
- Dit deel van de zuidwestoever wordt ervaren als stenig, te veel van hetzelfde type steen en grijs. Hierdoor is de sfeer niet prettig. Wat gemist wordt is foodtruck- of kioskachtige horeca. Bocador is net te klein, aldus de deelnemers aan dit gesprek.
- Het uitzicht op de Sloterplas is mooi vanaf deze locatie.
- De oversteekbaarheid vanaf het Osdorpplein is niet aantrekkelijk. De afstand vormt hierin niet het probleem, maar de barrières op de Meer en Vaart. En, voor sommige deelnemers aan het gesprek, waarom zou je nu op deze plek oversteken naar de Sloterplas?
- De potentie is echter groot, maar dan moet de verblijfskwaliteit beter. Zorg voor een plek die openbaar toegankelijk is en fijn.

Locatie zuidwestoever (voorkeurslocatie gemeente voor de nieuwe Meervaart)
- Een nieuw gebouw zou dit deel van de zuidwestoever aantrekkelijker kunnen maken. Als voorbeeld werd EYE in Amsterdam Noord genoemd. Maar zorg ervoor dat de nieuwbouw niet in het water komt, want het water heeft zo'n kwaliteit dat dit sowieso onaangetast moet blijven. Overigens zou de locatie hoek Lelylaan/Meer en Vaart zich hiervoor meer lenen.
- Zorg wordt geuit over de impact van een gebouw op de natuur: is er een goede combinatie wel te maken?

Locatie hoek Lelylaan/Meer en Vaart
- Dit deel van het rondje Sloterplas is slecht onderhouden.
- Mensen willen langs het water lopen, maar dat kan niet via de formele paden. Vandaar dat er olifantenpaden ontstaan.
- Maak dit deel aantrekkelijker, zonder het 'rafelachtige' te verliezen. Verbeter het groen, maar denk ook eens aan tijdelijke horeca.

Locatie langs de Lelylaan, bij IAMsterdam
- Zorg voor meer bomen en meer groen, deels ook om zo de Lelylaan af te schermen.

- Sommige deelnemers bepleiten ook om de harde kade bij de sportfaciliteiten te vergroenen. Asfalt schrikt af.

Locatie bij Torenwijk
- Meest aantrekkelijke plek van de vijf locaties.
- Hoge verblijfswaarde.
- Blijf onderhouden.
- Versterk de locatie met natuur.

8. Opp App

Parallel aan de themabijeenkomsten zetten we een participatieapp in. In de Opp App bespreken we dezelfde thema's als in de themabijeenkomsten. Tot half februari kunt u via deze app meepraten over de plannen voor de nieuwe Meervaart en het Osdorpplein. U kunt op https://www.letsopp.com/amsterdamosdorpplein de resultaten tot dusver lezen.

9. Vervolg

De komende weken gaat het gesprek over de nieuwe Meervaart verder. Meedenken kan tijdens de onderstaande bijeenkomsten, maar ook via de Opp App:
- 25 januari: ideale Meervaart – welke activiteiten biedt het ideale theater en wat vraagt dit van het soort gebouw en de buitenruimte?
- 1 februari: cultuurhistorie en cultuur – hoe gaan we om met cultuurhistorie en de cultuur van vandaag en morgen van Nieuw-West?
- 8 februari: bereikbaarheid
- 22 februari: slotbijeenkomst met de uitkomsten van de eerdere bijeenkomsten in de vorm van het concept ambitiedocument en toelichting op het vervolg

Wilt u meepraten? Geef u dan op via www.amsterdam.nl/osdorpplein. U ontvangt dan een link naar de bijeenkomsten.

Dit verslag wordt naar alle deelnemers van de 18e januari toegestuurd en op de projectwebsite www.amsterdam.nl/osdorpplein gepubliceerd.